

TURKU

Veistämönkuja 6, vierasvenesataman ravintolan rasvanerotus-
kaivot

Kaupunkiarkeologinen kaivaus ja valvonta 2017

Kaivausraportti

2017

Heidi Martiskainen

Arkebuusi osuuskunta

Tiivistelmä

Turun vierasvenesatamassa Veistämönkuja 6:ssa kaivettiin tammi-helmikuun vaihteessa 2017 uuden ravintolarakennuksen rasvanerotuskaivojen ja viemäriputkien vaatima kaivanto. Kaivannon koko oli 24 m². Kaivannosta tutkittiin arkeologisesti säilyneitä kulttuurikerroksia ja rakenteita. Toinen rakenteista oli kivi- ja puurakenne, joka tulkittiin laiturin jäännöksiksi. Toinen rakenne oli puinen kouru. Rakenteet ajoitettiin 1800-luvulle. Kaivannosta tutkittiin myös mm. puusilppukerros ja muita täyttökerrosten alla säilyneitä kulttuurikerroksia. Ne ajoittuvat esinelöytöjen perusteella 1700-luvun loppupuolelle tai 1800-luvun alkuun.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde: Turku Veistämönkuja 6, Vierasvenesataman ravintolan rasvanerotuskaivot

Kaupunginosa: VIII

Tutkimuksen laatu: Kaupunkiarkeologinen kaivaus ja valvonta

Tutkimuslupa: MV/9/05.04.01.02/2017

Kohteen ajoitus: 1700 - 1800-luku

Kantakartan lehti: 4527

ETRS-GK23-koordinaatit: N 6703377 - 6703389 E 23458444 - 23458451

ETRS-TM35FIN-koordinaatit: N 6709904 - 6709916 E 238475 - 238483

Maanomistaja: Turun kaupunki

Tutkimuslaitos: Arkebuusi osuuskunta

Vastuullinen johtaja: FM Heidi Martiskainen

Kenttätyöaika: 30.1. - 1.2.2017

Tutkitun alueen pinta-ala: 24 m²

Tutkimuksen rahoittaja: Auraport Oy

Esinelöydöt: KM 41198:1-25

Digitaaliset valokuvat: Turun Museokeskuksen valokuva-arkisto, DT2017:10:1-18

Kaivausraportin säilytyspaikka: Museovirasto

Kaivausraportin kopiot: Turun museokeskus, tilaaja

Aiemmat tutkimukset:

Janne Harjula 2000. Auran Panimo. Koekaivaus linnan hautausmaan paikalla. Turun maakuntamuseo.

Heidi Martiskainen 2016. TURKU Veistämönkuja 6, vierasvenesataman ravintola. Kaupunkiarkeologinen valvonta ja kaivaus. Arkebuusi osuuskunta.

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Havainnot	3
3. Esinelöydöt	9
4. Tulkinta	10
5. Yhteenveto	11

Liitteet:

1. Yksikköluettelo
2. Matriisi
3. Karttaluettelo
4. Kartat
5. Valokuvaluettelo
6. Poistettujen löytöjen luettelo
7. Valokuvia poistetuista löydöistä

1. Johdanto

Turun vierasvenesatamassa osoitteessa Veistämönkuja 6 / Läntinen Rantakatu 57 (Turun kaupungin asiakirjoissa Veistämönkuja 6) tehtiin tammi- ja helmikuun vaihteessa 2017 maansiirtotöitä, joiden yhteydessä Arkebuusi osuuskunta teki pelastuskaivauksen ja suoritti arkeologista konekaivun valvontaa. Tontille on tarkoitus rakentaa Turun vierasvenesataman uusi ravintola. Ravintolarakennuksen varsinainen perustuskaivanto kaivettiin marraskuussa 2016, jolloin Arkebuusi osuuskunta suoritti myös valvontaa. Vuoden 2017 kaivanto tehtiin ravintolan rasvanerotuskaivoja ja viemäriputkia varten. Työn tilaajana oli Auraport Oy. Pääurakoitsijana toimi Rakennustoimisto Jussit Oy. Koneellisen kaivamisen suoritti Isoniitun Kone Oy. Arkeologisen valvonnan ja dokumentoinnin suoritti FM Heidi Martiskainen. Kaivaus- ja mittausapuna oli HuK Johanna Joensuu. Kenttätyöaika oli 30.1. - 1.2.2017.

Kaivannon koillinen-lounas-suuntainen osa, johon kaivot oli tarkoitus sijoittaa, avattiin koneellisesti 24.1., jolloin paikalla oli Turun museokeskuksen tutkija Tanja Ratilainen. Kaivannosta paljastui puurakenteiden jäännöksiä, jotka kaivojen vaatiman kaivussyvyyden takia olisivat tuhoutuneet ja vaativat siksi arkeologista tutkimusta. Myöhemmin avattiin Arkebuusi osuuskunnan kenttätöiden yhteydessä luode-kaakko-suuntainen, osittain Läntiselle Rantakadulle ulottuva kaivannon osa viemäriputkia varten. Kaivannon kokonaispinta-ala oli noin 24 m².

Kaivettu alue sijaitsee Aurajoen länsirannalla, joen ja Läntisen Rantakadun välissä. Vuoden 1743 venäläisessä kartassa alue on merkitty tonttimaaksi ja rantakaistaleelle on merkitty pieniä ulkorakennuksia. Myös Gadolinin kartassa vuodelta 1756 alue on merkitty tonttimaaksi. Kaivetun alueen pohjoispuolella on sijainnut 1500-luvulla perustettu Turun linnan hautausmaa, joka on merkitty vielä 1700-luvun karttoihin.

Aiemmat tutkimukset

Vuonna 2016 kaivettiin Veistämönkuja 6:ssa vierasvenesataman ravintolan perustuskaivanto, jonka yhteydessä tehtiin arkeologista konekaivun valvontaa. Kaivannon pohjoiskulmasta, vuoden 2017 kaivannon vierestä, löydettiin säilyneitä kulttuurikerroksia ja rakenteita.

Kaivannon Läntisen Rantakadun viereisestä reunasta löydettiin puurakenteita, jotka tulkittiin rakennuksen jäännöksiksi. Kyseessä lienee ollut joen rannassa sijainnut ulkorakennus. Sen yhteydessä ja ympäristössä oli säilynyt myös esimerkiksi puusilppukerroksia ja muita kulttuurikerroksia. Rakennus ajoitettiin esinelöytöjen perusteella 1700-luvun loppuun tai 1800-luvun alkuun.

Vuoden 2017 kaivanto sijaitsi vuoden 2016 kaivannon koillispuolella. Puurakennuksen jäännökset jäivät kaivannon linjan luoteispuolelle.

Menetelmät ja dokumentointi

Kaivannon koillinen-lounas-suuntaisessa osassa oli säilyneitä rakenteita ja kulttuurikerroksia, jotka tutkittiin stratigrafisena yksikkökaivauksena. Luode-kaakko-suuntaisessa kaivannon osassa suoritettiin vain konekaivun valvontaa.

Rakenteet ja maakerrokset dokumentoitiin digikuvoin ja käsin piirtämällä. Mittausten pohjana käytettiin uudisrakennusta varten tehtyä asemapiirrosta. Havainnot mitattiin paikalleen rullamitoilla. Korkeudet mitattiin vaatuskojeella käyttäen työmaata varten tehtyä korkeuspistettä. Karttojen koordinaatit on ilmoitettu järjestelmässä ETRS-GK23. Korkeudet ovat järjestelmässä N2000. Kartat piirrettiin puhtaaksi AutoCAD-ohjelmalla.

2. Havainnot

Koillinen-lounas-suuntainen kaivannon osa

Koillinen-lounas-suuntainen kaivannon osa oli avattu aiemmin koneellisesti Turun museokeskuksen tutkijan ollessa paikalla. Kaivannon pituus oli noin 7 m ja leveys hieman vajaa 2 m. Alueella oli runsaasti irtomaata kaivinkoneen jäljiltä. Kaivaminen aloitettiin siis alueen puhdistamisella. Esiin haettiin kaivantoa avattaessa havaittuja puusilppukerrosta ja puurakenteita.

Kuva 1. Alue konekaivun jäljiltä. Irtomaata poistamassa Johanna Joensuu. Kuvan oikeassa yläkulmassa näkyvä tiilirakennus on entinen Turun Kaakelitehdas, nykyinen Auranhelmi. Kuvattu NE-suunnasta. Kuvaaja: Heidi Martiskainen (DT2017:10:1).

Täyttökerrokset M101 ja M102

Kaivannosta oli koneellisesti poistettu nuoret täyttökerrokset. Ylimpänä oli pintatäyttö **M101**, johon luettiin paitsi kaikkein ylimmät sepeli- ja multakerrokset, myös niiden alla ollut hiekkakerros ja hiekalla ja kivillä täytetty kuoppa.

Pintatäytön alla oli kaakelijätteen sekainen savinen täyttömaa **M102**. Kerroksen paksuus oli 80 - 110 cm. Enimmäkseen täyttö oli savea, jonka seassa oli erittäin runsaasti rikkiäisiä uunikaakeleita ja tiilenpaloja. Siinä oli myös lähes pelkistä kaakelin- ja tiilenpaloista koostuvia kuivia kerroksia ja ohuita valkoisen saven raitoja. Kyseessä on mitä ilmeisimmin alueen viereisessä rakennuksessa 1874 - 1954 toimineen Turun Kaakelitehtaan jäte, jota oli levitetty rantaan luultavasti pitemmän ajan kuluessa useissa eri vaiheissa.

Puukouru R105 ja siihen liittyvät savikerrokset M104 ja M109

Läheltä kaivannon koillispäätä tuli esiin jo valvonnassa havaittua hyvin säilynyttä kaakko-luode-suuntaista puutasoa, jonka päällä oli hienoa valkoista savea. Kaivettaessa taso paljastui puisen kourun pohjaksi. Valkoinen savi oli kourun sisällä. Savi sai tunnuksen **M104** ja kouru **R105**. Kourun sivuilla ja alla oli sitkeän tahmeaa harmaata savea, joka sai tunnuksen **M109**. Sivuilla savea oli n. 20 cm leveydeltä. Savesta löytyi piiposliiniastioiden paloja, joista osa siirtokuvakoristeisia, punasaviastioiden paloja, lasipullojen paloja ja tasolasin pala.

Kuva 2. Kouru R105. Kuvattu SW-suunnasta. Kuvaaja: Heidi Martiskainen (DT2017:10:4).

Kouru muodostui leveästä pohjalankusta ja pystysuuntaisista reunalankuista. Kourussa oli liitoskohta noin 60 cm päässä luoteisprofiilista. Pohjalankkuja oli siis kaksi, yksi kaakkois-päässä ja toinen luoteispäässä. Pohjalankkujen sivuilla oli pystyyn asetetut reunalankut. Reunalankut olivat lähes koko kourun matkalla maatuneet pohjalankun tasalle asti. Vain luoteisprofiilin luona reunoja oli säilynyt lähes 30 cm korkeudelta. Pohjalankut olivat säilyneet erittäin hyvin, vaikka reunalankut olivat melko pahoin maatuneet. Luultavasti kourun sisällä ollut savi M104 oli säilyttänyt pohjalankut. Pohjalankkujen pinta oli kaivannon luoteisreunas-

sa korkeudessa 0,61 m mpy ja kaakkoisreunassa 0,58 m mpy, eli kouru laski hieman jokeen päin.

Pohjalankut olivat hyvin tasaisia. Niiden leveys oli 24 cm ja paksuus 8 cm. Myöhemmin kourua purettaessa havaittiin, että reunalankut oli kiinnitetty pohjalankkuun rautanauloilla. Reunalankkujen paksuus oli myös 8 cm.

Kourun liitoskohdassa oli pohjalankkujen välissä 6 cm levyinen rako. Raon päissä oli jäänteitä n. 20 cm levyisistä laudanpätkistä, jotka oli asetettu pystyyn lape kourua vasten, niin että ne tukkivat raon päät. Näiden laudanpätkien ja pohjalankkujen alla oli liitoskohdassa kouruun nähden poikittainen, 54 cm pituinen, 24 cm levyinen ja 2 cm paksuinen laudanpätkä, joka tukki pohjalankkujen välisen raon alhaaltapäin.

Kuva 3. Yksityiskohta kourun R105 pohjalankkujen liitoskohdasta. Kuvattu päältä / SE-suunnasta. Kuvaaja: Heidi Martiskainen (DT2017:10:13).

Kourun sivuilla oli jäänteitä muutamista pystysuuntaisista tukipuista. Niistä parhaiten säilyneet olivat luoteisprofiilin tuntumassa. Luoteisprofiilissa oli myös kourun viereen asetettuja kiviä, koillispuolella yksi hieman suurempi ja lounaispuolella kaksi pienempää. Näistä ainakin toinen lounaispuolen kivistä oli selvästi kourua reunustavassa savessa.

Kourun alareunan alla ja sivulla oli jäänteitä kourun suuntaisesta ohuehkosta puusta. Parhaiten säilynyt jäännös oli kourun koillisreunassa, kaakkoisprofiilin luona. Jäänteitä oli havaittavissa muuallakin, sekä koillis- että lounaisreunassa. Ilmeisesti kourun alareunan alla molemmissa reunoissa on koko matkalla kulkenut tällainen puu.

Kourun sisällä olleessa savessa M104 oli luoteisprofiilin luona irrallinen lauta.

Puu- ja kivirakenne R103

Kaivannon keskivaiheelta lounaaseen päin oli konekaivun jäljiltä osittain esillä koillinen-lounas-suuntainen puu korkeudessa 0,85 m mpy. Se oli vielä osittain täyttömaan M102 alla. Kokonaan esille otettuna puun pituus oli n. 260 cm. Myös sen ympäriltä kaivettiin samaa täyttömaata. Tämän puun alta paljastui sen kanssa ristikkäinen, luode-kaakko-suuntainen pitkulainen suorakaiteenmuotoinen kivi, jonka päällä oli kiven kanssa samansuuntaista puujäännettä. Kiven koillispuolelta paljastui myös huonosti säilynyt lyhyt koillinen-lounas-suuntainen puu, joka oli pitkän puun vierellä, mutta nähtävissä vasta sen pohjan tasossa.

Kuva 4. Rakenne R103. Kuvattu NW-suunnasta. Kuvaaja: Heidi Martiskainen (DT2017:10:2).

Kiven ja puujänteen luoteispään tienoilta tuli esille ohuempi koillinen-lounas-suuntainen puu joka jatkui kivistä lounaaseen. Pitkän puun lounaispään luota tuli esiin vielä lyhyt luode-kaakko-suuntainen puujäännö. Kaikki nämä jäänteet saivat tunnuksen **R103**. Kyseessä on mahdollisesti laiturirakenteen jäännökset.

M108 ja R116

Rakenteen R103 puiden alta tuli esiin savimaata **M108**. Olemukseltaan se muistutti rakenteen päällä ollutta savi- ja kaakelitäyttöä M102. Näiden yksiköiden välinen raja oli epäselvä muualla kuin puiden kohdalla. Kerroksesta M108 löytyi piiposliini- ja punasaviastioiden palo-

ja, kivisaviastian pala, liitupiippujen varsien katkelmia, lasipullon pohja sekä pullojen kylkipaloja ja liuskekivisen hioimen katkelma.

Saven M108 alta tuli korkeudessa 0,62 m mpy esille noin 50 cm x 38 cm kokoinen kivi **R116**.

M106, M107, M110, M111, M112, M115

Rakenteiden R103 ja R105 välisellä alueella oli jo konekaivun yhteydessä havaittu puusilppua. Silppukerros otettiin esille irtomaan ja täyttömaan M102 alta. Kerros sai tunnuksen **M107**. Sen pinta oli ylimmillään korkeudessa 0,72 m mpy. Kerroksen paksuus oli 2 - 10 cm. Se ulottui koillisessa kouruun R105 asti. Kourun koillispuolella ei havaittu silppua. Rakenteen R103 kiven koillispuolella silppu ulottui luode-kaakko-suunnassa luoteisprofiilista noin 30 cm päähän kaakkoisprofiilista. Kaivannon kaakkoisreunassa ei siis ollut puusilppua rakenteiden välisellä alueella. Myöskään silppukerroksen alapuoliset kerrokset eivät tällä kohtaa ulottuneet kaakkoisprofiiliin, vaan kaakkoisreunan kerrokset poikkesivat luoteisreunan ja alueen keskiosan kerroksista. Kerros M107 oli löydötön.

Alueen lounaispäässä, laiturin R103 kiven lounaispuolella puusilppukerros oli paksu, 15 - 20 cm paksuinen. Se tuli esille laiturin R103 alla olleen savikerroksen M108 alta korkeudessa 0,46 m mpy. Kerrokselle annettiin oma tunnus **M112**. Mahdollisesti paksun silppukerroksen pinnassa jatkui ohuempi silppukerros M107, mutta minkäänlaista rajaa ei havaittu. Siksi koko lounaispään silppukerros kaivettiin tunnuksella M112. Kerros oli koko kaivannon levyinen, ja ulottui myös kaakkoisprofiiliin, ja poikkesi siten kiven koillispuolisista kerroksista. Tässä kerroksessa oli myös puusilpun väleissä hienon puhtaan hiekan raitoja. Kerros vaikutti veden huuhtelemalta rantamaalta. Kerroksesta löytyi piiposliini- ja punasaviastioiden paloja, kivisaviastian pala, liitupiippujen varsien katkelmia, lasiastian reunapala ja tasolasin paloja.

Silppukerroksen M107 alta tuli ylimmillään korkeudessa 0,67 m mpy esille harmaan kirjava, hiekan sekainen mureneva savi, jossa oli myös pieniä kiviä ja tiilenpaloja. Se sai tunnuksen **M111**. Kerroksen paksuus oli noin 10 - 12 cm. Kerroksesta löytyi piiposliiniastian paloja, punasaviastioiden paloja, valtakunnanvaakunakoristeisen liitupiipun kopan katkelma, koristelemattoman kopan katkelma ja varsien katkelmia, lasipullojen kylkipaloja, tasolasin pala ja palanut pii-iskos.

Savikerroksen M111 alta tuli esille punertava hiekkakerros **M115**. Sen pinta oli korkeimmillaan 0,54 m mpy. Kerroksen paksuus oli noin 5 - 10 cm. Kerros oli löydötön.

Rakenteen R103 koillispuolelta, kaivannon kaakkoisreunasta tuli korkeudessa 0,78 m mpy esille kerros pyöreähköjä, halkaisijaltaan noin 10 cm kokoisia kiviä. Kivien väleissä oli myös maata. Alimpana, kivikasan alla oli ohuelti hienoa valkoista savea. Kerros sai tunnuksen **M106**. Kerros oli poikkileikkaukseltaan kuin kivikasa, paksuin keskeltä ja oheni reunoihin. Suurin paksuus oli noin 25 cm. Kivikasan pituus oli noin 100 cm. Sitä oli esillä 30 - 35 cm leveydeltä, ja se jatkui kaakkoisprofiiliin. Kivikerroksen lounaispää oli lähes kiinni mahdollisen laiturirakenteen R103 pisimmän puun koillispuolella. On mahdollista, että kivikasa on jotenkin liittynyt laiturin. Kerros oli löydötön.

Kivikasan M106 alta ja sivuilta tuli esille savista hiekansekaista maata **M110**. Sen pinta oli korkeimmillaan 0,65 m mpy ja kivikasan alla 0,54 m mpy. Maata oli kaakkoisprofiiliin vieressä

noin 30 cm leveydeltä, ja se koillinen-lounas-suunnassa se ulottui kourua reunustavasta savesta M109 laiturin R103 kiveen asti. Kerroksen paksuus oli noin 20 - 35 cm. Kerroksesta löytyi piiposliini- ja punasaviastioiden paloja, posliinilautasen pala, kivisaviastian pala, lasitamattoman saviastian pala, kaakeleiden kiinnityslistojen katkelmia, liitupiipun kopan ja varren katkelma, lasipullon pala ja tasolasin pala sekä ruotsalainen kupariraha, luultavasti ½ killinkiä vuosilta 1802 - 1809.

M113, M114 ja M117

Kourun R105 koillispuolella havaittiin sama ilmiö kuin rakenteiden välisellä alueella: kaakkoisreunassa oli erilaista maata kuin lounaisreunassa ja alueen keskellä. Koskematonta maata oli kourusta koilliseen päin luoteisreunassa noin 20 cm ja kaakkoisreunassa noin 80 cm. Tällä kohdalla maayksiköt leikkasi viemärikaivanto (ks. tarkemmin alempana).

Alueen lounaisreunasta keskivaiheille ulottui melko vaalean harmaan saven alue, joka sai tunnuksen **M113**. Saven seassa oli satunnaisesti tiilenpaloja ja hiilen hippuja. Kerroksen pinta oli korkeudessa 0,63 m mpy, ja kerroksen paksuus oli noin 20 cm. Savesta löytyi simpukkakoristeisen liitupiipun kopan katkelma ja liitupiipun varren katkelma.

Kaakkoisreunassa oli noin 30 cm leveydeltä ruskeaa, mureaa ja irtonaista hiekkaista maata **M114**. Kerroksen pinta oli korkeudessa 0,55 m mpy, ja kerroksen paksuus oli noin 15 cm. Kerroksesta löytyi piiposliiniastioiden paloja, posliiniastian pala, punasaviastian pala, lasiastioiden paloja ja lasipullon pohjapala. Sen alla, pohjasaven pinnassa oli noin 2 - 3 cm paksuinen, kova ja voimakkaan oranssinpunainen kerros **M117**, jonka pinta oli korkeudessa 0,40 m mpy. Kerros oli löydötön.

Pohjasavi M118

Alimpana kerroksena koko alueella oli harmaa savi **M118**. Se tulkittiin luonnolliseksi pohjasaveksi. Kerroksen pinnassa savi oli vielä hieman sekoittunutta ja likaista, mutta alempana se muuttui puhtaaksi ja väriltään tumman siniharmaaksi.

Kerrosta M118 ei kaivettu. Siihen tehtiin kuitenkin lapionpisto, jolla varmistettiin, että kyseessä on pohjasavi. Kaivannon koillispäässä saven pinta oli korkeudessa 0,38 m mpy, josta se laski lounaispään 0,26 m mpy korkeuteen.

Luode-kaakko-suuntainen kaivannon osa

Koillinen-lounas-suuntaisen kaivannon jatkoksi avattiin luode-kaakko-suuntainen kaivanto, joka ulottui osittain Läntiselle Rantakadulle. Tämän kaivannon osan pituus oli vajaa 9 m ja leveys 1,5 m. Kaivanto avattiin ja kaivettiin koneellisesti arkeologin valvonnassa.

Pintatäytön alla maa oli savista. Siinä ei havaittu muulla alueella esiintynyttä kaakelien sekaista täyttömaata, eikä muitakaan selkeitä kerroksia. Syy tähän paljastui, kun noin 0,50 m mpy syvyydellä esiin tuli rikkinäinen viemäriputki. Viemärikaivannon leveys oli noin 1,6 - 1,8 m. Se oli kaivettu pohjasaveen asti, ja myös pohjasaven pintaa oli kaivettu. Vanha viemärikaivanto kulki hieman vinossa uuteen kaivantoon nähden. Siksi uuden kaivannon keskivai-

heilla tuli kaakelitäyttömaa näkyviin koillisprofiilissa. Uudessa kaivannossa ei kuitenkaan ollut jäljellä koskematonta maata. Pian kaivannon saavutettua Läntisen Rantakadun tuli esille kadun suuntainen resentti kaapelikaivanto ja sen jälkeen viemärikaivojen kaivanto. Aina-kaan tällä kohdalla ei siis Läntisen Rantakadun alla ollut koskematonta maata. Nämäkin kaivannot ulottuivat pohjasaveen asti.

Kuva 5. Luode-kaakko-suuntainen kaivannon osa. Kuvattu SE-suunnasta. Kuvaaja: Heidi Martiskainen (DT2017:10:15).

3. Esinelöydöt

Esinelöydöt otettiin talteen yksikön tarkkuudella. Löytöjä talletettiin valikoivasti. Täyttökerrosten löytöjä ei otettu talteen edes kentällä. Kulttuurikerroksista otettiin kentällä talteen kaikki löydöt. Löytöjä kuitenkin karsittiin jälkityövaiheessa. Kansallismuseon kokoelmiin luetteloiitiin

löydöt vain rakenteisiin liittyvistä yksiköistä M108, M109 ja M112. Niistäkin karsittiin pois jonkin verran massalöytöjä, kuten tasolasia ja pullojen kylkipaloja. Muista yksiköistä poistettiin kaikki löydöt. Poistetut löydöt valokuvattiin ja luetteloitiin poistettujen löytöjen luetteloon.

Löytöinä oli saviastioiden, uunikaakeleiden ja liitupiippujen paloja, hioimen katkelma, astia-, pullo- ja tasolasin paloja, sekä yksi raha.

Suurin löytöryhmä oli saviastioiden palat. Paloja löytyi posliini-, piiposliini-, kivisavi- ja punasaviastioista. Eniten löytyi punasaviastioiden paloja. Punasavikeramiikkalöydöistä on identifiitavissa ainakin vatiin ja kulhojen paloja, joista monissa on valkosavella tehtyä boluskoristelua. Piiposliiniastioiden palat ovat peräisin enimmäkseen koristelemattomista valkoisista astioista, lähinnä lautasista ja luultavasti jonkinlaisista kulhoista. Myös joitakin siirtokuvakoristeisten astioiden paloja löytyi. Kivisavikeramiikkaa ja posliinia löytyi vain pari palaa kumpaakin. Keramiikka-aineisto on kaikkiaan ajoitettavissa 1700-luvun jälkipuolelle tai 1800-luvulle.

Uunikaakeleiden paloja löytyi niukasti, vain kaksi kiinnityslistan katkelmaa.

Liitupiippujen paloissa on kaksi koristellun kopan katkelmaa. Toinen on peräisin 1700-luvun toiselle puoliskolle ajoittuvasta valtakunnanvaakunapiipusta, toinen 1700-luvun loppupuolelle tai 1800-luvun alkuun ajoittuvasta simpukkakoristeisesta piipusta. Suurin osa piippulöydöistä on koristelemattomien varsien katkelmia.

Kiviesineitä löytyi yksi, liuskeesta valmistetun hioimen katkelma. Lisäksi löytyi yksi palanut pii-iskos.

Lasilöytöihin kuuluu astioiden ja pullojen paloja sekä vihreää ikkunalasia.

Kerroksista löytyi yksi raha, huonosti säilynyt ruotsalainen kupariraha. Se on Kustaa IV Adolfin aikainen, luultavasti ½ killinkiä vuosilta 1802 - 1809. Se kuitenkin löytyi rakenteisiin liittyvästä yksiköstä M110.

4. Tulkinta

Kivi- ja puurakenne R103 tulkittiin laiturin jäännökseksi. Tätä tukee sijainti rannassa, eivätkä jäännökset vaikuta rakennuksen jäännöksiltä. Rakenteen alla olevien kerrosten esinelöytöjen perusteella se ajoittuu luultavasti 1800-luvulle. Samaan rakenteeseen voisi mahdollisesti liittyä vuonna 2016 R103:n lounaispuolelta tunnuksella R020 esiin kaivettu luode-kaakko-suuntainen suorakaiteen muotoinen kivi, jonka pinnalla oli samansuuntaista puujäännettä.

Puinen kouru R105 on mahdollisesti ollut jonkinlainen vesikouru. Kourusta oli säilynyt pohjalankut ja osa reunalankuista. Kourussa on voinut olla myös kansi, josta ei kuitenkaan ollut säilynyt mitään jälkiä. Kourua ympäröivän saven esinelöydöt ajoittavat sen 1800-luvulle.

Alueen vanhimmat kulttuurikerrokset ajoittuvat esinelöytöjen perusteella 1700-luvun jälkipuoliskolle tai 1800-alkupuolelle. Kerrosten korkeuden perusteella ne ovat olleet joen rantaa, ja mahdollisesti osittain veden alla. Tähän viittaavat myös puusilppukerrokset, koska puusilppua on voitu levittää alueelle kostean rannan kuivattamiseksi.

5. Yhteenveto

Turun vierasvenesatamassa kaivettiin vuoden 2017 tammi- ja helmikuun vaihteessa uuteen ravintolarakennukseen liittyvien rasvanerotuskaivojen ja viemäriputkien vaatima kaivanto. Kaivantoa avattaessa siinä havaittiin puurakenteiden jäännöksiä ja kulttuurikerrosta, jotka vaativat arkeologista tutkimusta. Kaivantoa jatkettiin Läntiselle Rantakadulle, ja tässä kaivannon osassa suoritettiin arkeologista valvontaa.

Koillinen-lounas-suuntaisessa kaivannon osassa tutkittiin kaksi rakennetta: puu- ja kivirakenne, joka tulkittiin laiturin jäännökseksi, sekä puinen kouru. Niitä ympäröivällä alueella oli kulttuurikerroksia, jotka myös tutkittiin. Luode-kaakko-suuntaisessa, Läntiselle Rantakadulle ulottuvassa kaivannon osassa oli pohjasaveen asti ulottuva aiempi viemärikaivanto tuhonnut mahdolliset kulttuurikerrokset.

Turussa 28.2.2017

FM Heidi Martiskainen
Arkebuusi osk

Liite 1

TURKU Veistämönkuja 6, 2017

Yksikköluettelo

M101

Pintatäyttö. Koko alueella.

Alla: M102.

M102

Täyttökerrokset, joissa paikoin vuorotellen savea ja kuivaa kaakelin- ja tiilenpaloista koostuvaa kerrosta, paikoin savea, jonka seassa kaakelin- ja tiilenpaloja. Turun Kaakelitehtaan (1874-1954) jätettä. Koko alueella.

Päällä: M101. Alla: R103, M104, R105, M106, M107, M108, M109, M110, M113, M114.

R103

Puu- ja kivirakenne, mahdollisesti laitur.

Päällä: M102. Alla: M108, M112.

M104

Valkoinen hieno savi kourun sisällä.

Päällä: M102. Alla: R105.

R105

Puinen kouru.

Päällä: M102, M104. Alla: M109.

M106

Mukulakivikasa. Kaivannon kaakkoisreunassa, rakenteen R103 koillispuolella.

Päällä: M102. Alla: M110.

M107

Puusilppukerros. Rakenteiden R103 ja R105 välisellä alueella.

Päällä: M102. Alla: M111.

M108

Savinen maa rakenteen R103 alla.

Päällä: M102, R103. Alla: M112, R116.

M109

Savi kourun R105 vierillä ja alla.

Päällä: M102, R105. Alla: M117, M118.

M110

Savinen hiekansekainen maa. Kaivannon kaakkoisreunassa R103 ja R105 välisellä alueella.

Päällä: M102, M106. Alla: M118.

M111

Harmaan kirjava saven ja hiekan sekainen maa. Kaivannon lounaisreunassa ja keskellä, R103 ja R105 välisellä alueella.

Päällä: M107. Alla: M115.

M112

Puusilppukerros, jossa vuorotellen silppua ja hiekkaa. Mahdollisesti veden huuhtomaa rantamaata. Kaivannon lounaispäässä

Päällä: R103, M108, R116. Alla: M118.

M113

Vaaleahkon harmaa savi, jossa vähän tiilenpaloja. R105 koillispuolella ennen viemärikaivantoa, kaivannon luoteisreunassa.

Päällä: M102. Alla: M118.

M114

Ruskea, murea ja irtonainen hiekkainen maa. R105 koillispuolella, kaivannon kaakkoisreunassa.
Päällä: M102. Alla: M117.

M115

Punertava hiekka, M111 alla.
Päällä: M111. Alla: M118.

R116

50 cm x 38 cm kokoinen kivi. Rakenteen R103 kohdalla, mutta sitä alempana, maan M108 peitossa.
Päällä: M108. Alla: M112.

M117

Punainen ohut kova kerros. R105 koillispuolella, kaivannon kaakkoisreunassa.
Päällä: M109, M114. Alla: M118.

M118

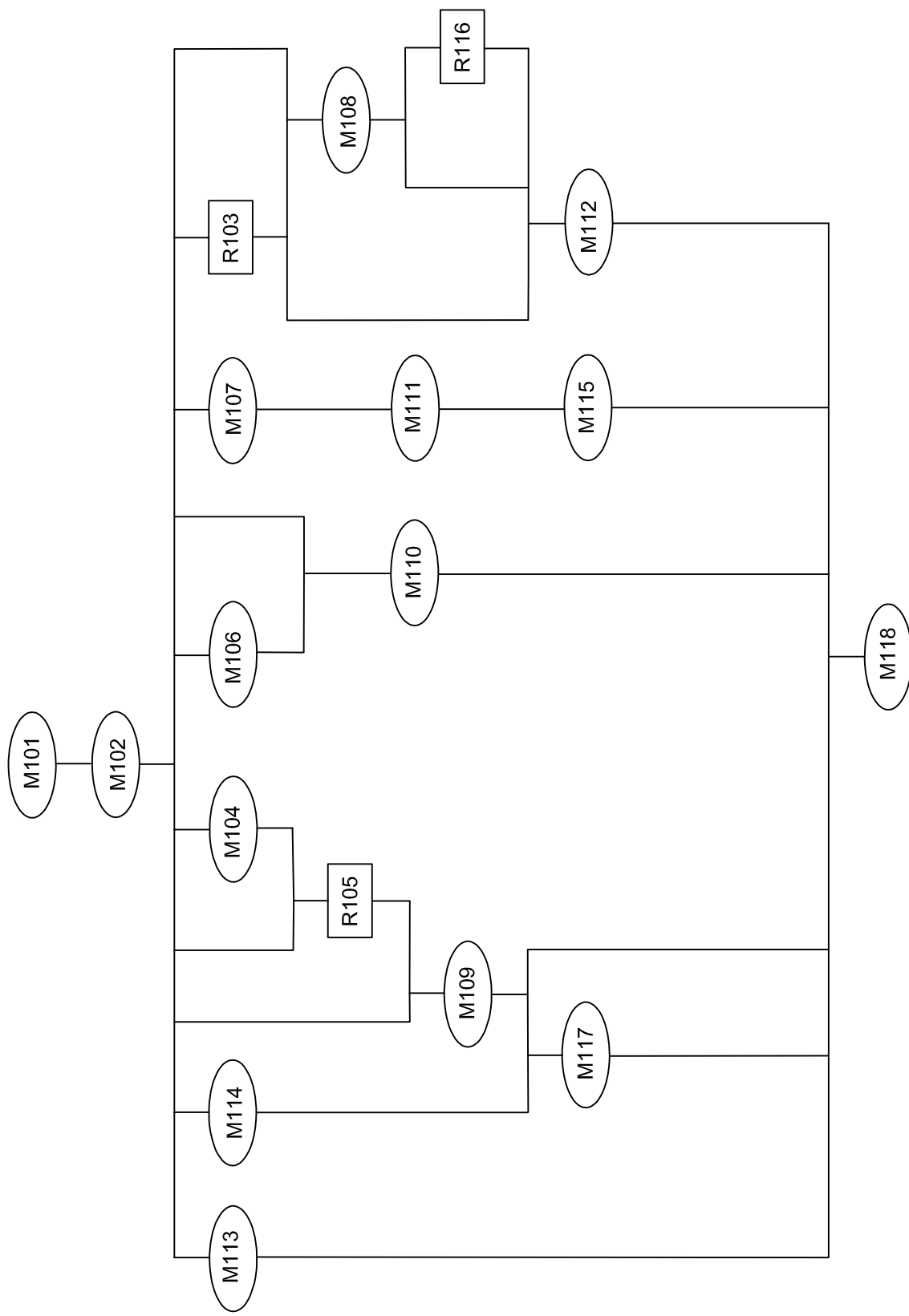
Pohjasavi. Koko alueella.
Päällä: M109, M110, M112, M113, M115, M117.

Liite 2

TURKU Veistämönkuja 6, 2017

Matriisi

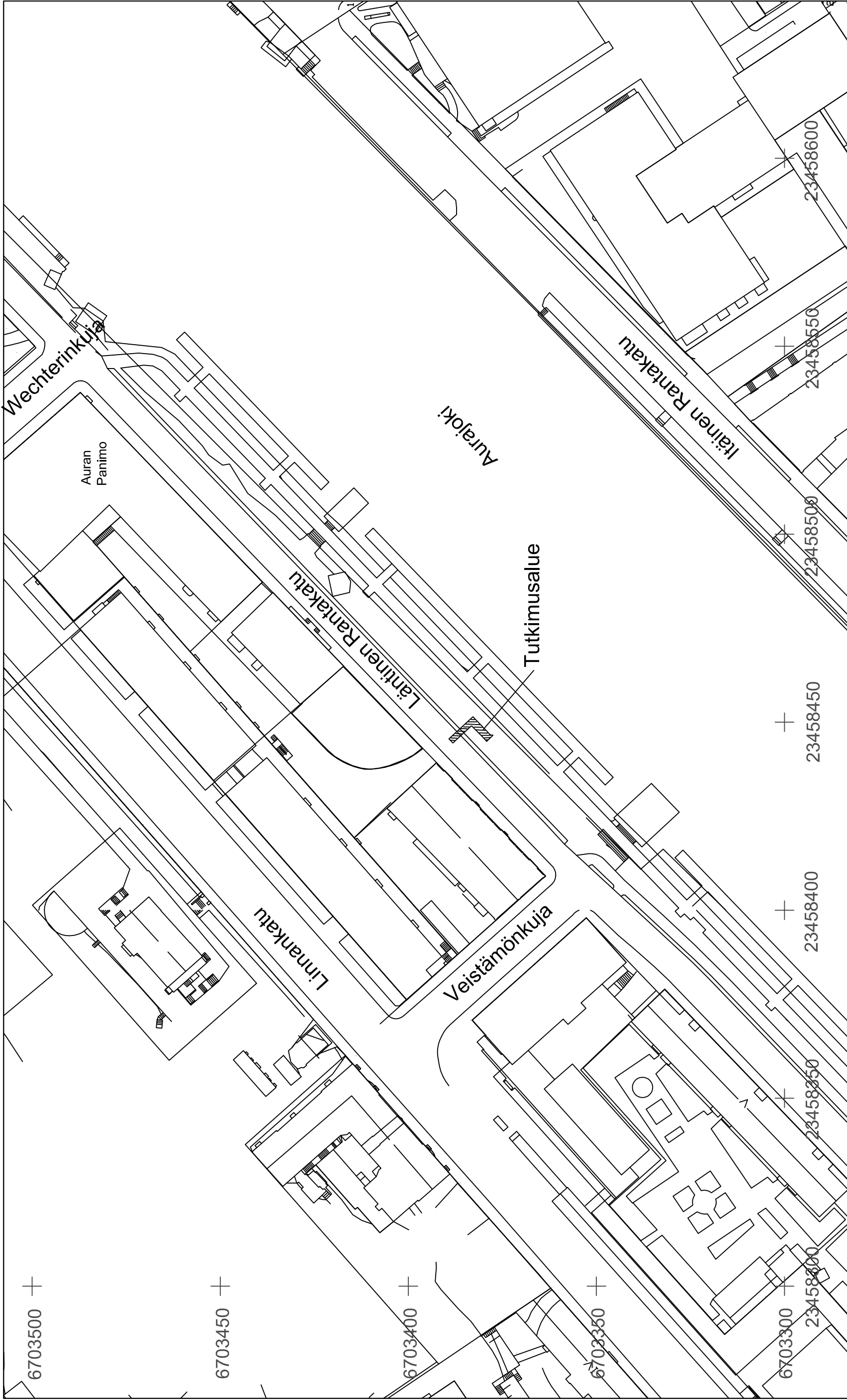

Liite 3

TURKU Veistämönkuja 6, 2017

Karttaluettelo

Numero	Karttatyyppi	Sisältö	Koko	Mittakaava
1	Yleiskartta	Alueen sijainti	A3	1:1000
2	Yleiskartta	2016 ja 2017 tutkitut alueet	A3	1:200
3	Yleiskartta	Alue, viemäri- ja kaapelikaivannot, rakenteet R103 ja R105	A3	1:50
4	Yksikkökartta	R103, M108	A4	1:20
5	Yksikkökartta	R105, M109	A4	1:20
6	Yksikkökartta	M106, M107, M112, M113, M114, R116	A3	1:25
7	Yksikkökartta	M110, M111, M117	A3	1:20
8	Yksikkökartta	M115	A4	1:20
9	Leikkauskartta	NE-SW-suuntaisen kaivannon osan SE-profiili	A3	1:20
10	Leikkauskartta	NE-SW-suuntaisen kaivannon osan NW-profiili	A3	1:20

TURKU Veistämönkuja 6 Heidi Martiskainen 2017 MITTAUSDOKUMENTOINTI Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu Pohjakartta: Turun kaupunki Puht. piirt. Heidi Martiskainen Arkebuusi osuuskunta		Yleiskartta Mk 1:1000
		Koordi: ETRS-GK23 Kartta 1

6703395 +

6703390 +

6703385 +

6703380 +

6703375 +

6703370 +

6703365 +

6703360 +

6703355 +

6703350 +

6703345 +

6703340 +

23458410

+
23458415

+
23458420

+
23458425

+
23458430

+
23458435

+
23458440

+
23458445

+
23458450

+
23458455

2017 alue

2016 alue

<p>TURKU Veistämönkuja 6 Heidi Martiskainen 2017</p>	<p>Yleiskartta Mk 1:200 2016 ja 2017 tutkitut alueet</p>
<p>MITTAUSDOKUMENTOINTI Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu Puht. piirt. Heidi Martiskainen</p>	<p>Koord: ETRS-GK23 Korkeus: N2000</p>
<p>Arkebuusi osuuskunta</p>	<p>Kartta 2</p>

6703390 +

6703388 +

6703386 +

6703384 +

6703382 +

6703380 +

6703378 +

6703376 +
23458440

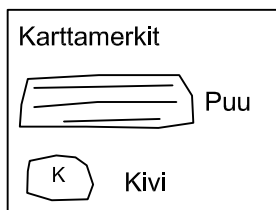
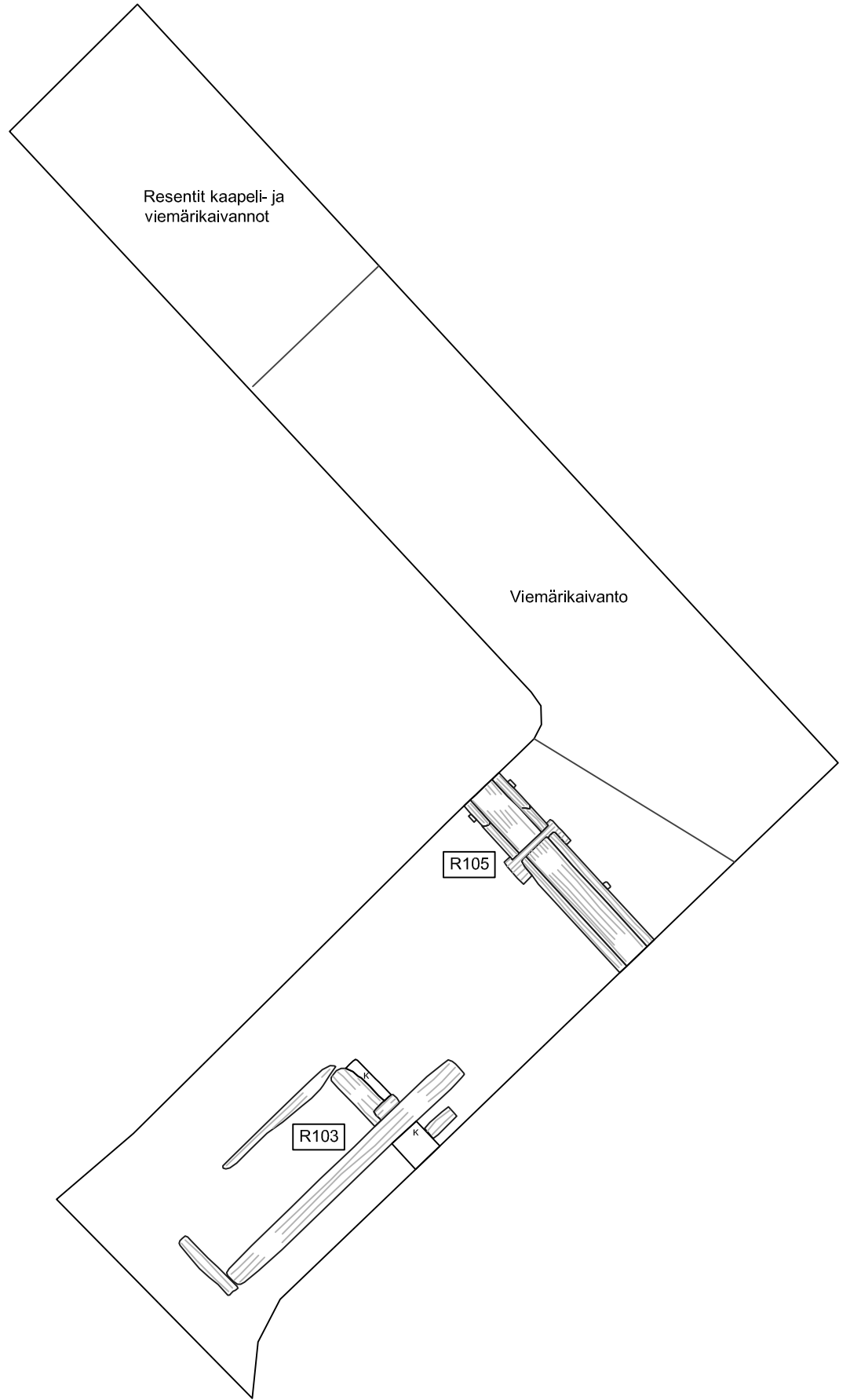
+
23458442

+
23458444

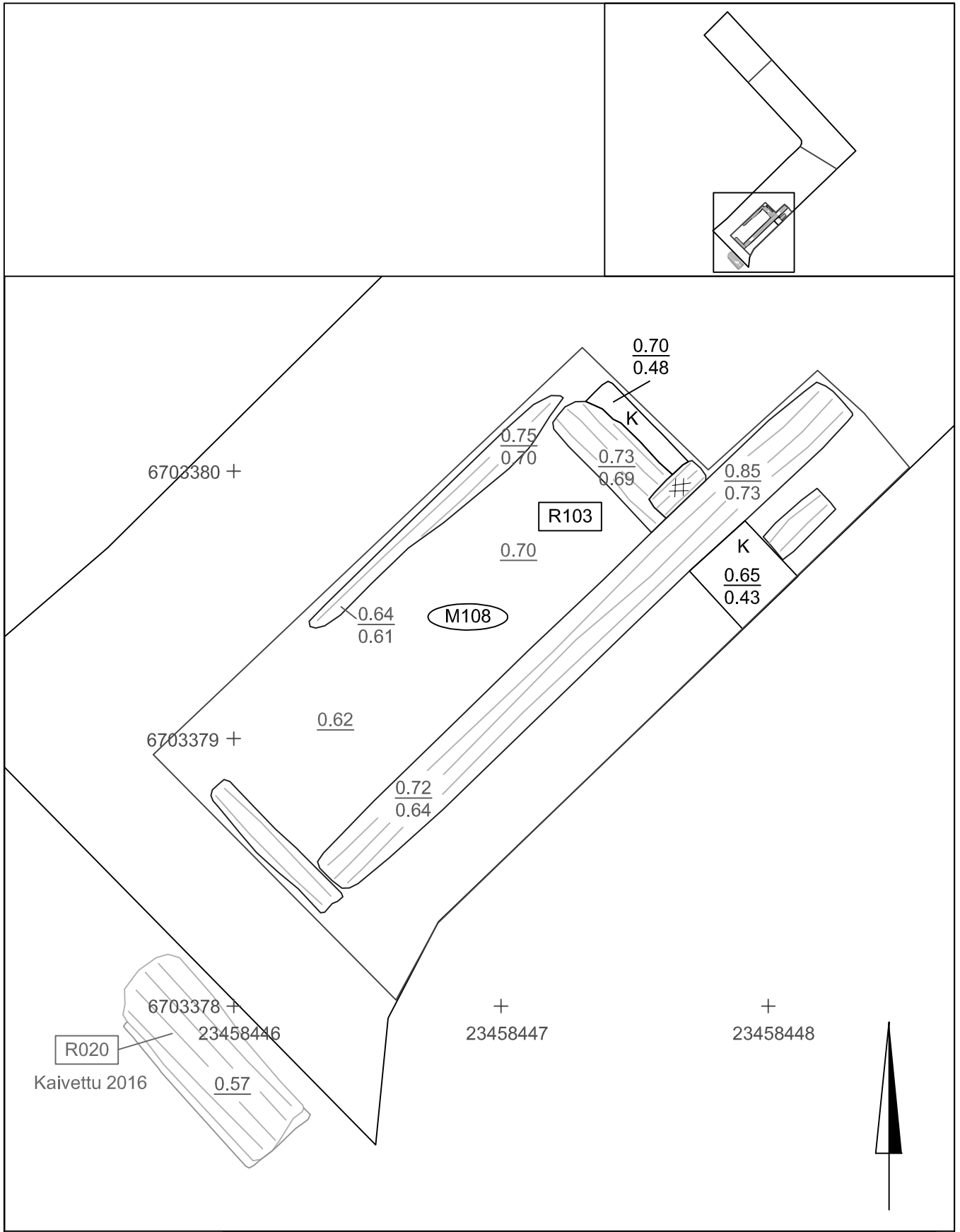
+
23458446

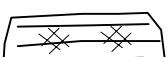

+
23458448

+
23458450

TURKU Veistämönkuja 6 Heidi Martiskainen 2017	Yleiskartta Mk 1:50 Alue, viemäri- ja kaapelikaivannot, rakenteet R103 ja R105
MITTAUSDOKUMENTOINTI Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu Puht. piirt. Heidi Martiskainen	Koord: ETRS-GK23 Korkeus: N2000
Arkebuusi osuuskunta	Kartta 3

Karttamerkit	
	Puu
	Hiiltynyt puu
	Kivi

TURKU
Veistämönkuja 6
 Heidi Martiskainen 2017

MITTAUSDOKUMENTOINTI
 Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu
 Puh.t. piirt. Heidi Martiskainen
 Arkebuusi osuuskunta

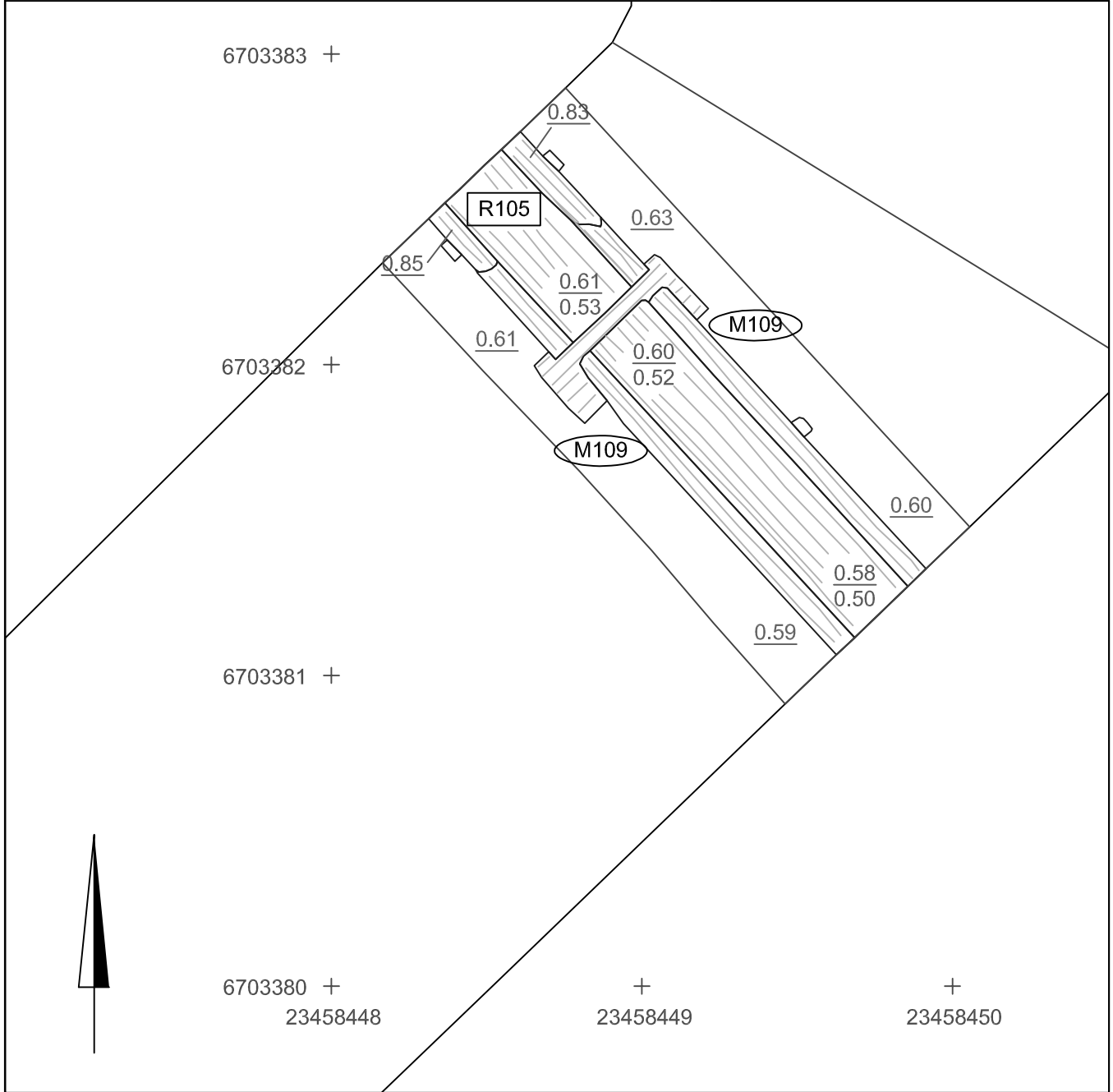
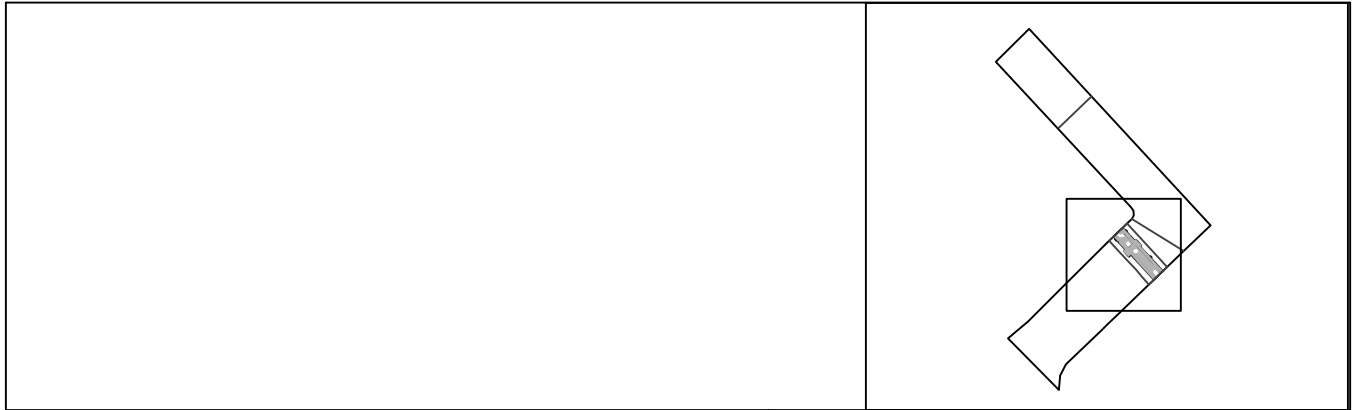
Yksikkökartta
 Mk 1:20
 R103, M108

Koord: ETRS-GK23
 Korkeus: N2000

Kartta 4

Karttamerkit

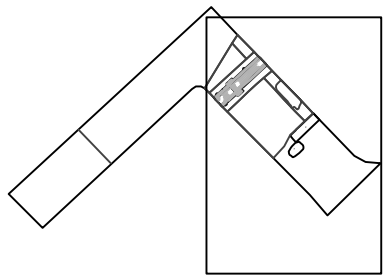
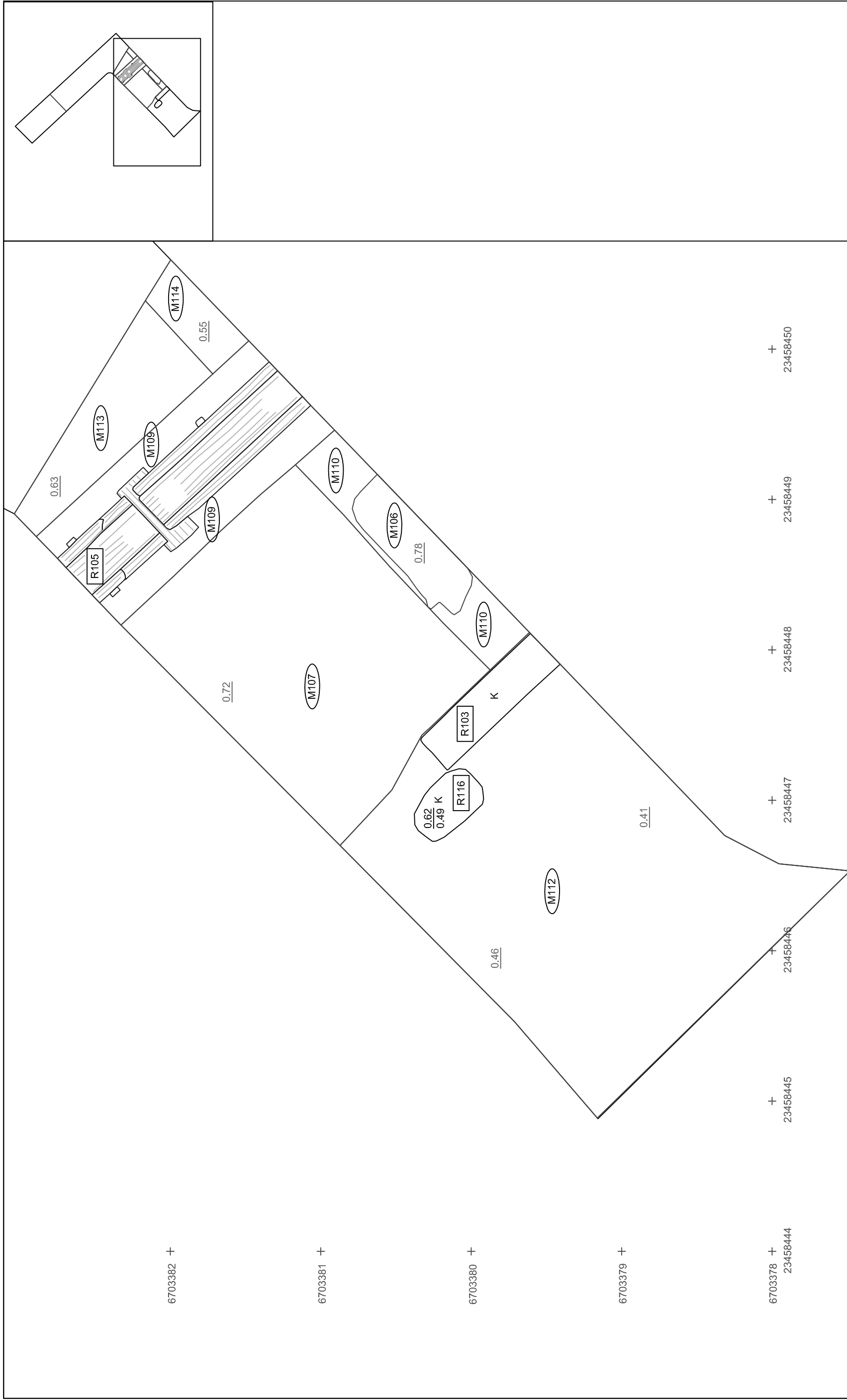
Puu

TURKU
Veistämönkuja 6
 Heidi Martiskainen 2017

MITTAUSDOKUMENTOINTI
 Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu
 Puht. piirt. Heidi Martiskainen
 Arkebuusi osuuskunta

Yksikkökartta
 Mk 1:20
 R105, M109

Koord: ETRS-GK23
 Korkeus: N2000
 Kartta 5

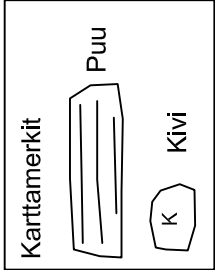
TURKU
Veistämönkuja 6
 Heidi Martiskainen 2017

MITTAUSDOKUMENTOINTI
 Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu
 Puhd. piirt. Heidi Martiskainen
 Arkebuusi osuuskunta

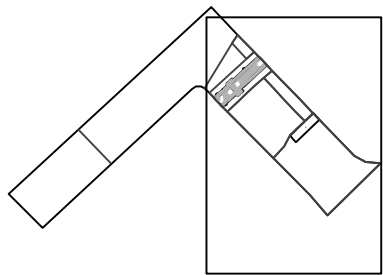
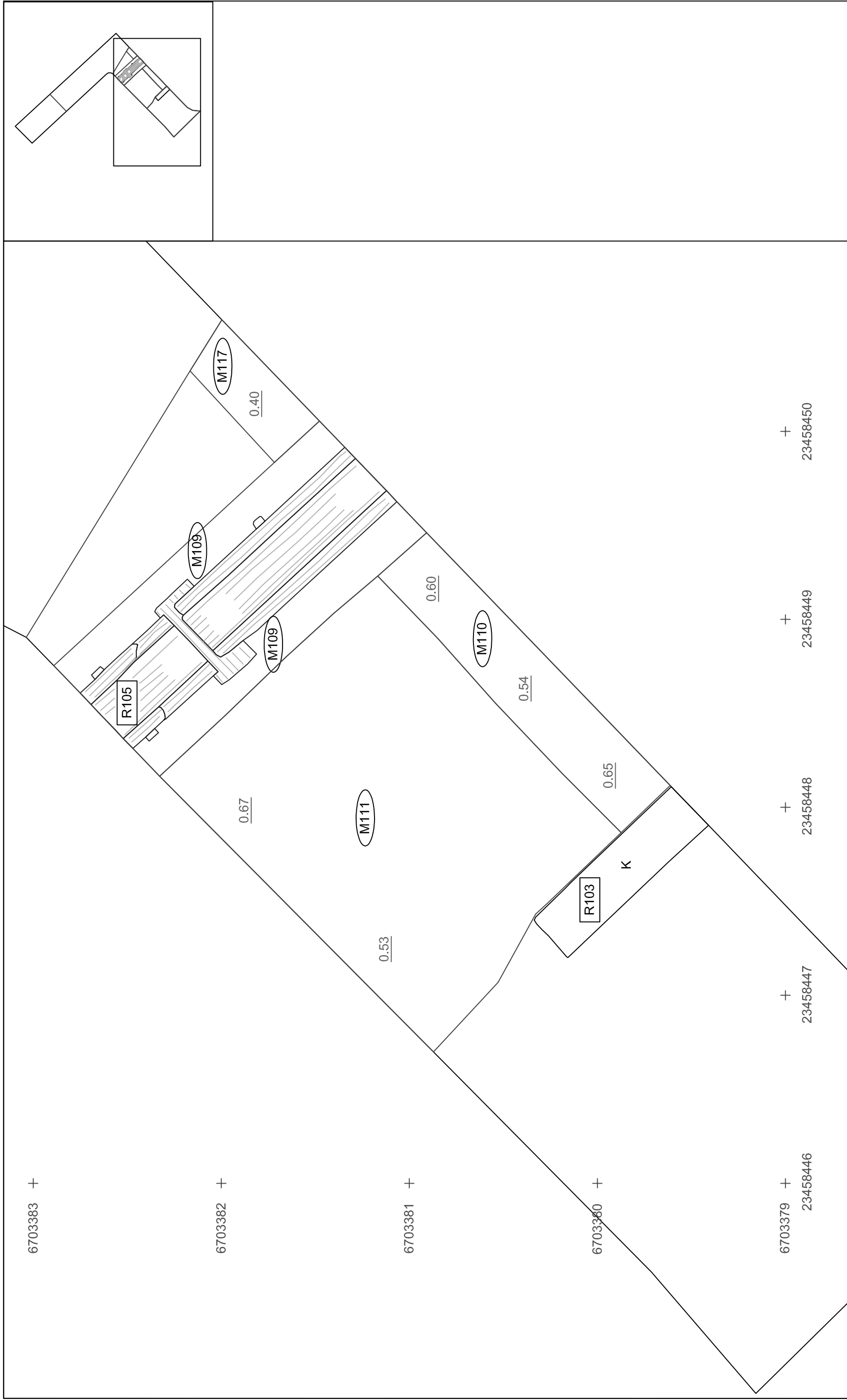
Yksikkökartta
 Mk 1:25
 M106, M107, M112, M113, M114, R116

Koord: ETRS-GK23
 Korkeus: N2000

Kartta 6

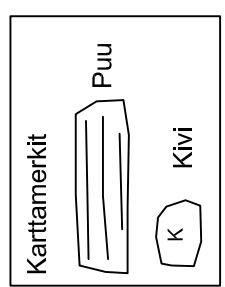
TURKU
Veistämönkuja 6
 Heidi Martiskainen 2017

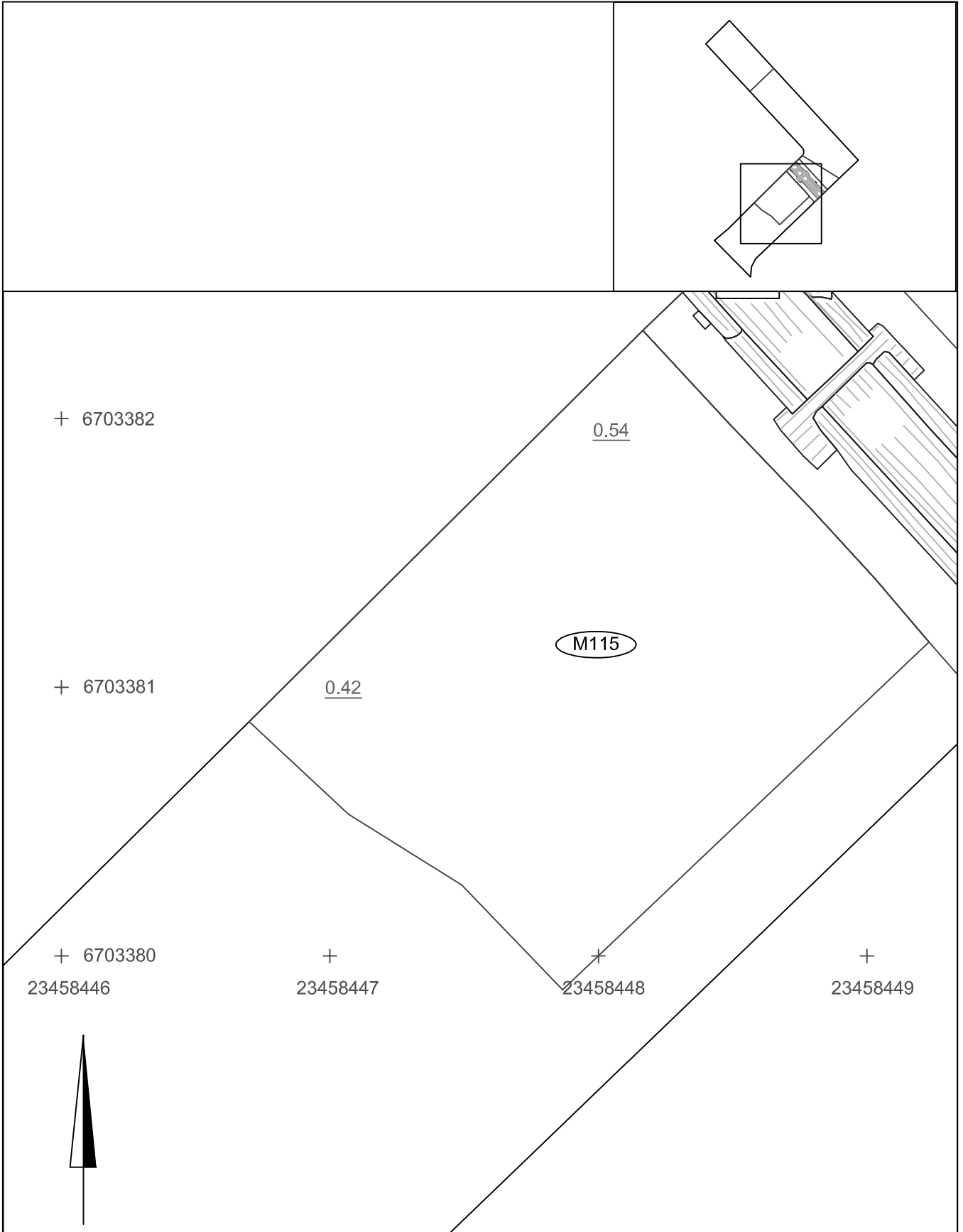
MITTAUSDOKUMENTOINTI
 Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu
 Puhd. piirt. Heidi Martiskainen
 Arkebuusi osuuskunta

Yksikkökartta
 Mk 1:20
 M110, M111, M117

Koord: ETRS-GK23
 Korkeus: N2000

Kartta 7

Karttamerkit

Puu

TURKU
Veistämönkuja 6
 Heidi Martiskainen 2017

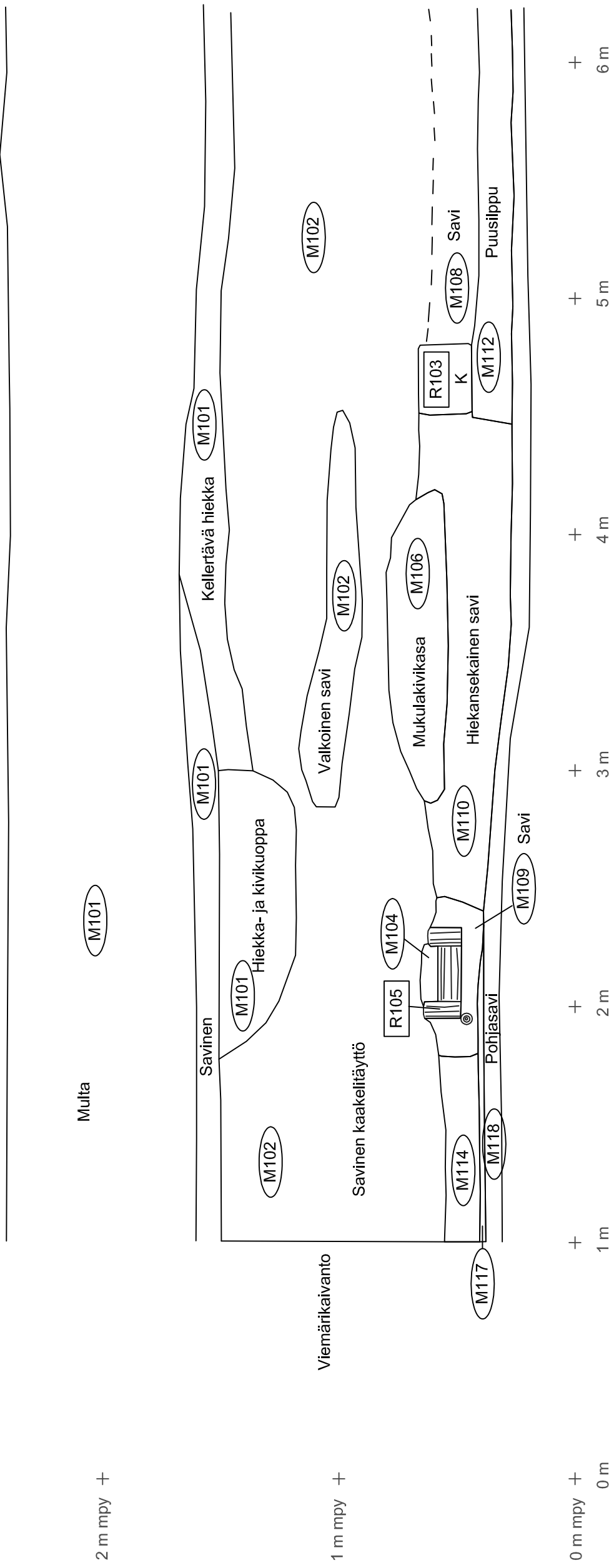
MITTAUSDOKUMENTOINTI
 Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu
 Puht. piirt. Heidi Martiskainen

Arkebuusi osuuskunta

Yksikkökartta
 Mk 1:20
 M115

Koord: ETRS-GK23
 Korkeus: N2000

Kartta 8

2 m mpy +

1 m mpy +

0 m mpy +
0 m

+ 1 m

+ 2 m

+ 3 m

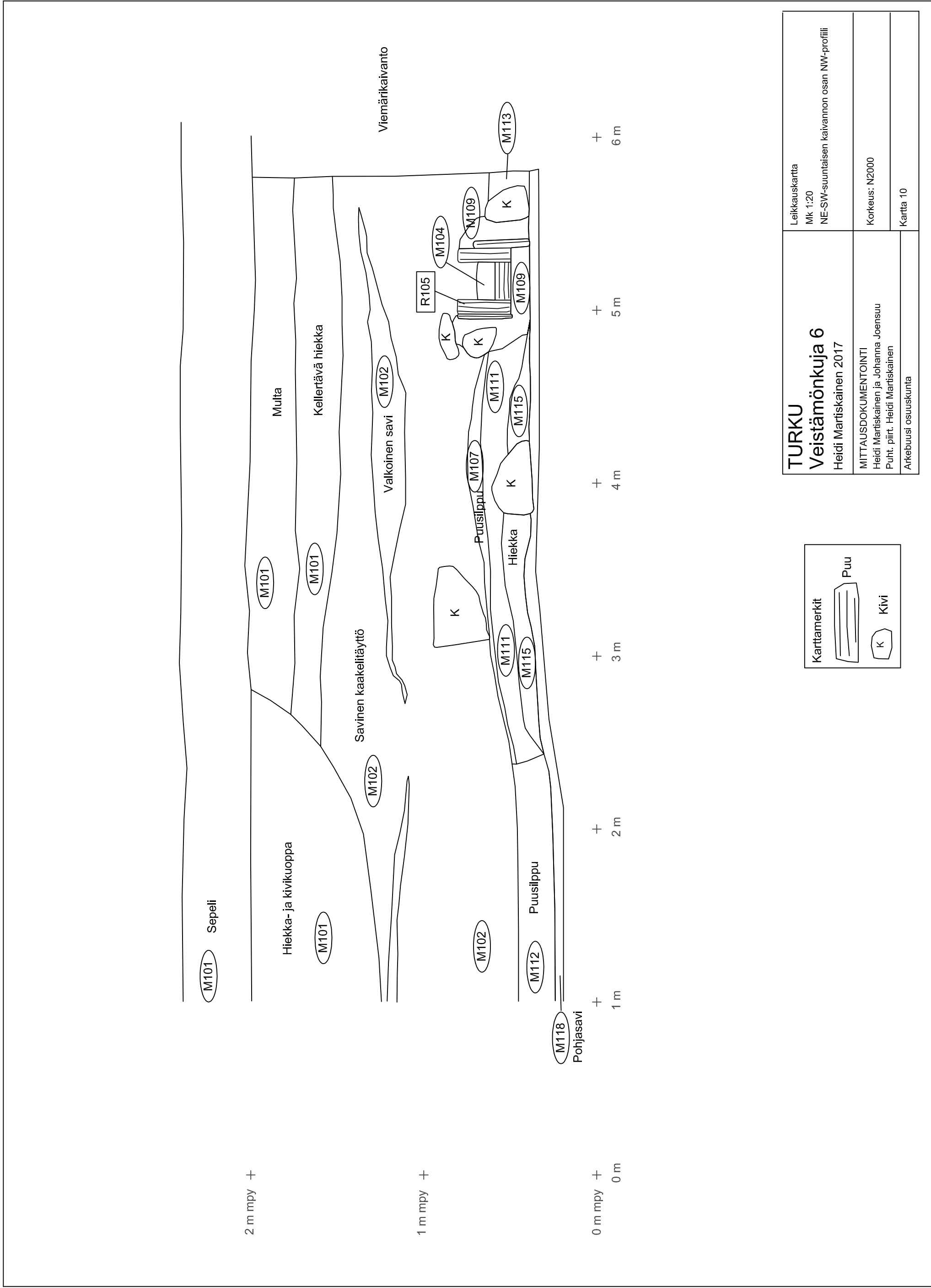
+ 4 m

+ 5 m

+ 6 m

Karttamerkit	Puu
	Kivi

TURKU Veistämönkuja 6 Heidi Martiskainen 2017	Leikkauskartta
	Mk 1:20 NE-SW-suuntaisen kaivannon osan SE-profiili
MITTAUSDOKUMENTOINTI Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu Puht. piirt. Heidi Martiskainen Arkebuusi osuuskunta	Korkeus: N2000
	Kartta 9

Karttamerkit	Puu
	Kivi

TURKU Veistämönkuja 6 Heidi Martiskainen 2017	Leikkauskartta Mk 1:20 NE-SW-suuntaisen kaivannon osan NW-profiili
	MITTAUSDOKUMENTOINTI Heidi Martiskainen ja Johanna Joensuu Puht. piirt. Heidi Martiskainen Arkebuusi osuuskunta
	Korkeus: N2000 Kartta 10

Liite 5

TURKU Veistämönkuja 6, 2017

Valokuvaluettelo

Numero	Sisältö
DT2017:10:1	Yleiskuva: Alue konekaivun jäljiltä. Irtomaata poistamassa Johanna Joensuu. Kuvattu NE-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:2	Puu- ja kivirakenne R103, todennäköisesti laiturirakenne. Kuvattu NW-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:3	Puu- ja kivirakenne R103, todennäköisesti laiturirakenne. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:4	Puinen kouru R105. Kuvattu SW-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:5	Yksityiskohta kourun R105 NW-päästä. Kourun sisällä valkoista savea M104. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:6	Yksityiskohta kourun R105 NW-päästä. Kourun sisällä valkoista savea M104. Kuvattu päältä / SW-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:7	Puinen kouru R105. Kuvattu NW-suunnasta. Heidi Martiskainen 30.1.2017.
DT2017:10:8	Yksityiskohta kourun R105 NW-päästä. Kourun sisältä kaivettu pois savi M104, näkyvissä kourun sisällä ollut irrallinen lauta. Kuvattu päältä / NE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:9	Rakenteen R103 kivi ja lyhyt NE-SW-suuntainen puu. Kuvattu NE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:10	Kaivannon NE-seinä, jossa näkyvissä viemäriputki. Kuvattu SW-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:11	Yksityiskohta kourusta R105: liitoskohdan pystysuuntaiset laudanpätkät. Kuvattu NE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:12	Yksityiskohta kourusta R105: liitoskohta pystypuiden poistamisen jälkeen. Kuvattu NE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:13	Yksityiskohta kourusta R105: pohjalankkujen liitoskohta pystypuiden poistamisen jälkeen. Kuvattu päältä / SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:14	Läntiselle Rantakadulle ulottuva putkikaivanto. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:15	Läntiselle Rantakadulle ulottuva putkikaivanto. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 31.1.2017.
DT2017:10:16	NW-profiili. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 1.2.2017.
DT2017:10:17	SE-profiili. Kuvattu NW-suunnasta. Heidi Martiskainen 1.2.2017.
DT2017:10:18	Yksityiskohta kourun R105 NW-päästä. Kourun sisältä kaivettu pois savi M104, näkyvissä kourun sisällä ollut irrallinen lauta. Kuvattu SE-suunnasta. Heidi Martiskainen 1.2.2017.

Liite 6

TURKU Veistämönkuja 6, 2017

Luettelo poistetuista löydöistä

Yksikkö	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino
M108	Lasipullojen paloja	Kylkipaloja. Lasimassa vihreä.	2	5,7 g
M108	Lasipullojen paloja	Kaulan katkelma ja kylkipala. Lasimassa ruskea.	2	22,4 g
M109	Lasipullojen paloja	Kylkipaloja. Lasimassa vihreä.	2	49,4 g
M109	Tasolasin pala	Lasimassa vihreä.	1	1,3 g
M110	Raha	Ruotsalainen kupariraha. Kustaa IV Adolfin aikainen, toisella puolella erotettavissa GA IV - monogrammi. Luultavasti 1/2 skilling, 1802-1809. Halkaisija 30,5 mm. Huonokuntoinen.	1	12,2 g
M110	Posliinastian pala	Lautasen pohjapala. Lasittamaton, tai lasite kulunut pois.	1	8,2 g
M110	Piiposliinastian paloja	Yhteensopivat reuna- ja kylkipala. Reuna pystysuora ja profiloimaton. Pinnat valkoiset.	2	10,3 g
M110	Piiposliinastian pala	Paksu reunapala. Reuna ulospäin kiertyvä ja ulkopinnalta profiloitu. Pinnat valkoiset.	1	9,3 g
M110	Piiposliinastian pala	Suuren astian, mahdollisesti kulhon, pohjapala. Pohjassa rengasmaisen jalka. Pinnat valkoiset.	1	13,6 g
M110	Kivisaviastian pala	Kylkipala. Ulkopinnalla ruskea saviliete ja suolalosite. Saviaines vaaleanharmaa.	1	5,9 g
M110	Punasaviastian pala	Boluskoristeisen vadin reunapala. Sisäpinnalla valkosaviraitoja ja -aaltoviiva sekä väritön lyijylasite.		49,5 g
M110	Punasaviastian pala	Reunapala. Reuna ulkopinnalta profiloitu. Molemmilla pinnoilla ruskea lyijylasite.	1	19,8 g
M110	Punasaviastian paloja	Kahteen osaan hajonnut horisontaalinen korva. Mukana hieman astian sisäpintaa, jossa väritön lyijylasite, lasitetta läikkinä myös korvan pinnalla.	2	51 g
M110	Saviastian pala	Reunapala. Reuna ulospäin kiertyvä. Lasittamaton. Saviaineksen väri vaihtelee kellertävästä vaaleanpunaiseen.	1	8,7 g
M110	Kaakeleiden katkelmia	Levykaakeleiden kiinnityslistojen katkelmia.	2	78,9 g
M110	Liitupiipun katkelma	Katkelma, jossa mukana vartta ja kopan alaosaa. Kopassa ei kantaa, vaan pohja muotolitu pyöreäksi.	1	6,6 g
M110	Lasipullon pala	Pullon kaulan katkelma. Lasimassa vihreä.	1	6,0 g
M110	Tasolasin pala	Lasimassa vihreä.	1	0,7 g

Yksikkö	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino
M111	Piiposliiniastian paloja	Pohjapaloja ja kylkipala samasta astiasta. Pohjasta lohjennut rengasmainen jalka. Pinnat kermanvalkoiset.	3	12,3 g
M111	Punasaviastian paloja	Reunapaloja ja kylkipala, luultavasti samasta astiasta. Ulkopinnalla vaakasuoria koristeuria. Sisäpinnalla ruskea lyijylasite.	3	62,3 g
M111	Punasaviastian pala	Kylkipala. Sisäpinnalla punaruskea lyijylasite.	1	17,7 g
M111	Liitupiipun katkelma	Valtakunnanvaakunapiipun kopan katkelma.	1	2,1 g
M111	Liitupiipun katkelma	Kopan katkelma. Ei koristelua.	1	1,8 g
M111	Liitupiippujen katkelmia	Varsien katkelmia.	7	12,5 g
M111	Lasipullojen paloja	Kylkipaloja. Lasimassa vihreä.	4	37,6 g
M111	Tasolasin pala	Lasimassa vihreä.	1	1,1 g
M111	Pii-iskos	Valkoiseksi palanut pii-iskos.	1	7,5 g
M112	Tasolasin paloja	Lasimassa vihreä.	2	2,3 g
M113	Liitupiipun katkelma	Simpukkapiipun kopan katkelma.	1	6,2 g
M113	Liitupiipun katkelma	Varren katkelma.	1	2,9 g
M114	Posliiniastian pala	Kylkipala. Valkoinen, ei koristelua.	1	1 g
M114	Piiposliiniastian pala	Reunapala. Sisäpinnalla vihreää siirtokuvakoristelua.	1	2,2 g
M114	Piiposliiniastian pala	Kylkipala. Sisäpinnalla mustaa siirtokuvakoristelua.	1	1,7 g
M114	Piiposliiniastian pala	Taitteellinen kylkipala, luultavasti lautasesta. Pinnat kermanvalkoiset.	1	3,5 g
M114	Punasaviastian pala	Reunapala boluskoristeisesta astiasta, luultavasti vadista. Sisäpinnalla valkosaviraita ja muita kuvioita, joiden päälle lisätty myös vihreää väriä. Sisäpinnalla myös väritön lyijylasite.	1	5,3 g
M114	Lasiastian pala	Pohjapala nelikulmaisesta astiasta. Lasimassa väritön.	1	16,6 g
M114	Lasiastian pala	Kylkipala, jonka ulkopinta profiloitu. Lasimassa väritön.	1	2,6 g
M114	Lasipullon pala	Pullon pohjapala. Keskikohta paksu ja linssimäinen. Lasimassa vihreä.	1	39 g

Liite 7

TURKU Veistämönkuja 6 2017

Valokuvia poistetuista löydöistä

1. M108: Ruskeita ja vihreitä lasipullojen kylkipaloja.

2. M109: Lasipullojen kylkipaloja ja tasolasin pala.

3. M110: Ruotsalainen kupariraha, luultavasti 1/2 skilling 1802 - 1809 (1).

4. M110: Ruotsalainen kupariraha, luultavasti 1/2 skilling 1802 - 1809 (2).

7. M111: Punasavi- ja piiposliiniastioiden paloja, lasipullojen kylkipaloja, tasolasin pala, liitupiippujen katkelmia, piiskos.

8. M113: Liitupiippujen katkelmia.

9. M114: Posliinastian pala, piiposliinastioiden paloja, punasaviastian pala, lasiastioiden paloja, lasipullon pohja-pala, tasolasin paloja.